

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: *A első pesti polgármesterválasztás anno 1773.*

Forrás: .....

Magyar Hírlevél

Bn

(Hely)

1926. 9. 30.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

352.053.1

Hely

Idő

"1773"

Személy

Hely

352.053.1.1773

Az első pesti polgármesterválasztás anno 1773

Annyi izgalom, kórieskedés, kapacitálás tanácskozás és vitatkozás után mégis csak eljutottunk a polgármesterválasztásig és este talán már azt is megtudjuk, hogy ki a vivát?

Szó sincs róla, Pest város történetében akad izgalmas polgármesterválasztás nem egy, de a mostanihoz fogható egy sincs. Mikor húsz esztendővel ezelőtt *Birczy István* érdeklében a demokraták és liberálisok összemérték az erejüket a Sasokkal: az is heves választási harc volt; nem volt minden küzdelem nélkül való az a választás sem amikor 1873-ban az egyesített főváros *Kunermeyer Károly* tette meg polgármesterévé, sőt nem volt síma a polgármesterválasztás 1848-ban sem, amikor *Rottenbiller Lipót*nak nem kiscsb ember, mint *Vörösmarty Mihály* volt az ellenjelöltje.

De másképpen festett a választás másfél-száz esztendővel ezelőtt is, amikor első ízben választott polgármestert Pest. 1773 Szent György-napján megszólalt a városháza harangja és reggeli hét órától nyolcig kongott és hirdette a civiseknek, hogy polgármesterválasztás van.

Százötvenhárom esztendővel ezelőtt nagy dolog volt a polgármesterválasztás, mert addig csak bírāja volt Pestnek: a bíró volt a város első polgára. Eleget is restelkedtek miatta a pestiek, mert bezzeg Budának volt bírója is, polgármestere is. Szegény pesti civisek nem tudták elviselni ezt a nagy sérelmet és megmozgattak mindent, Bécsben is, idehaza is, hogy rábírájk a császárt, hogy adjon nekik is polgármestert. A sok után-

járnak meg is lett a foganatja. Hogy mibe került, arról nem szól a krónika, ellenben most százötvenhárom esztendeje: Szent György-napján Pest városa megválasztotta első polgármesterét. Az első polgármestert *Móser József*nek hívták.

Pest a nagy alkalomra ugyancsak kitett magáért. Gondolta: hadd pukkadjon Buda. Kora reggel megkongatták a városháza harangját, hogy minden teremtet lélek megtudja: mikor kezdődik a restauráció. A polgárság különben bizonyára harangzúgás nélkül is tudta volna, hogy elkövetkezett a választás nagy napja, mert a kisbíró, meg a fertálmester már napokkal a restauráció előtt figyelmeztetett mindenkit, akít illetett, hogy kellő időben és ünnepi ruhában legyen jelen a nagy eseménynél. A polgármesterválasztásnál részt is vett az egész város kormányzata. A kormányzat tulajdonképpen három részből állott. Állott először is a belső tanácsból, melynek a polgármester, a főbíró, a rendőrkapitány és 11 szenátor volt a tagja. A belső tanácsot, melynek tagjait a polgármesteren és a főbíró kivül életfogytiglan választották, a 24 tagból álló külső tanács: az *Exterior Senatus* egészítette ki. Tehát azokból a polgárokból, akik az *Exterior Senatus*ba bejutottak, azokból kerültek ki egykor a polgármesterek és a tanácsnokok. Az *Exterior Senatus* mellett működött a *Centum Viratus*: a „százak bizottsága“, melynek tagjait a nép rövidesen „Hundertereknek“, „századosoknak“ nevezte. A százak-bizottság és a küldő tanács együtt volt a választópolgárság, mely a belső tanács három jelöltje közül választotta meg százötven esztendővel ezelőtt a polgármestert.

Reggel nyolc óraker a választópolgárság már ott ácsorgott a városháza kapuja előtt és várta a királyi biztost, hogy tisztelttűdőan felkísérje a tanácssterembe. Mivel azonban a

királyi biztos nem jött: *Hofhäuser György* fűszeres, a szószóló, a választóközönség elnöke nyitotta meg a közgyűlést. Ezután a főjegyző felolvasta a király latinnyelvű levelét, melynek tartalmát németül és magyarul megmagyarázta a nagyrészt kézművesekből és iparosokból álló burgereknek. Ezután *Móser József* főbíró letette tisztét, mire a választópolgárság a szószóló vezetésével *Veni Sancte*-ra a belvárosi plébánia-templomba vonult. A *Veni Sancte* után a választópolgárság ismét összegyűlt a városháza nagy tanácskozótermében és nagy lelkesedéssel megválasztotta Pest polgármesterévé a népszerű *Móser Józsefet*, akihez aztán a szószóló a polgármester nevében beszédet intézett, és kijelentette, hogy a választópolgárság a törvény korlátain belül a tanácsnak engedelmeskedni fog. A választás után a tanács és a polgárság ismét a templomba vonult. A menet élén lépdelt a polgármester, a főbíró és a szószóló. A templomban az új polgármester az evangéliumra letette az esküt. Erre *Te deum* következett. Közben zúgtak a harangok és a nép harangzúgás mellett kísérte lakásáig az új polgármestert.

Igy ment a polgármesterválasztás régen.

Természetesen olyan nevezetes dolog, mint a polgármesterválasztás, nem múlhatott volna el holmi cécó nélkül. Délben a város kontójára nagy lakoma volt, amelyen a belső és külső tanács tagjai vettek részt. Valamikor a választásokat nagy áldomások követték, azonban ezeket az áldomásokat 1721-ben megszüntették és helyette a város kontójára

választási lakomát rendezett a tanács. Hogy milyen nagyszabásúak lehettek ezek a lakomák, abból is kiviláglik, hogy az 1741-iki restauráció után a protokollumok szerint a tanácsbeliek részére a piaristáknál rendeltek ebédet, melyért 60 forintot utalványozott ki a tanács, a választópolgárságot pedig 40 forint költséggel a városházán vendégelték

meg. A lakomák arányaira vet világot az is, hogy a városnak teljes lakoma-fölszerelése volt és 1747-ben a város 136 cintányérra és ábra, 9 forint 4 krajcár költséggel rávéslette „Szabados-Pest“ címerét. Közben azonban ezek a lakomák, úgy látszik, olyan súlyos terhet róttak Pest szabad királyi város büdséjére, hogy 1753 január 26-án kimondta a tanács, hogy ezután a lakomákon csak a tanácsbeliek, valamint a külső tanács 24 tagja, a papok, tisztviselők és a meghívott vendégek jelenhetnek meg, ellenben a századosok, azaz a „centumvirátorok“ — nem.

Mikor másfélszáz esztendővel ezelőtt első polgármesterét megválasztotta a város, mindössze tizenháromezer főnyi lakosága volt Pestnek. Tizenháromezer főnyi lakosága volt annak a köffalal körülkerített nagy falunak, amelyből százötven esztendő alatt a mai hatalmas nagy város lett. Akkoriban apró szalmafedéles földszintes házakban iparosok és kézművesek laktak itt azon a helyen, ahol most tornyos paloták rengőge emelkedik. Ezek az iparosok és kézművesburgerek voltak a hangadók, akik közül a tanácsnokok, a polgármesterek és a város egyéb vezetői kikerültek.

Alighanem ez a *Móser József*, Pest első polgármestere, indította meg a haladásnak, a fejlődésnek azt a nagyszerű folyamatát, amely a tizenháromezer lakójú Pestből százötven esztendő alatt milliós világvárosi teremtett, amelyben már a háború előtt paloták erdejében járt az ember és nagyszerű kulturális, gazdasági és szociális intézmé-

nyek figyelmeztették rá a világot, hogy egy szorgalmas, törekvő és tehetséges ember-boly él és dolgozik itt.

Egy világváros lármája, gyarak szirénája költi fel itt mindennap álmából a napot. Lehetetlen meghatódás nélkül gondolni arra a százötven esztendő küzdelemre, amely *Móser József* Pestjéből világvárost terem-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Szerző : .....

Cím : .....

Forrás : .....

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házi nyomda 1923

tett. Mennyi minden történt ez alatt a százötven esztendő alatt: *Mosertől Bárczy Istvánig*?! Mennyi metamorfózison ment keresztül ez a város, hányszor váltott gazdát, hányszor cserélődött ki a lakossága, hány erős kéz kellett hozzá, hány agyvelő gőzölgött el, hány kar feszült meg és hány élet pusztult el, miközben épült, szépült? A haladást, a tehetséget hányszor törte le útjában a reakció? De ki törődik most azokkal, akik elpusztultak a munkában; ki törődik azokkal, akiket maga alá temetett ennek a nagyszerűen fejlődő városnak a nagysága?! Elvégre itt maradt a város és megmaradtak a ragyogó paloták, a nagyszerű intézmények és a ma nem ér rá törődni a tegnappal.

A százötven esztendő múlt tengeréből csak egy-két név emelkedik ki olyan, amelyet a hálás utókor és a hálátlan kortársak megőriztek az emlékezetnek. Ilyen név a *Bárczy István* neve. Mi lett volna például ebből a városból *Bárczy István* nélkül és mi lett volna ebből a városból *Bárczy István* vezetésével, ha nem jön a világháború? Mit tudott volna csinálni Budapestből *Bárczy*?! Erről beszélnek azok a nagyszerű modern intézmények, amelyekkel a *Bárczy-rezsim* örökös emléket állított a maga számára. A letűnt *Bárczy-rezsim*nek nem kell szégyenkéznie a *Bárczy-korszak* eredményei miatt. Nagyszerű eredmények ezek. És ami utána következett, arra elmondhatjuk mi is a zsoltárfíró szavaival:

— Öröködbe uram, pogányok jöttek!
Pápaszem.